

ISBN: 978-605-80259-9-8

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

Ketebe Yayınları: 210

Öykü

Editör

Hümeyra Çalışkan

Kapak

Harun Tan

Düzeltili

Cihan Aldık

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Aralık 2019
İstanbul

ketebe.com

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212.612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Matsis Matbaa Hizmetleri

San. ve Tic. Ltd. Şti

Sertifika No: 40421

Tevfik Bey Mah. Dr. Ali Demir Cad.

No: 51 Sefaköy Küçükçekmece /

İstanbul Tel: 212 624 21 11

© Kitabın orjinal adı: *Kwaidan: Stories and Studies of Strange Things*

Kvaidan

Tuhaf Őeylere Dair Hikâyeler

L A F C A D I O H E A R N

T Ü R K Ç E S İ
K A D İ R D A N I Ő

K E T E B E

Lafcadio Hearn

Japon kültürünü ve edebiyatını Batı'ya tanıtan, İrlandalı-Yunan kökenli Britanyalı yazar, mütercim ve eğitimci.

45 yaşından itibaren Koizumi Yakumo adını da kullanan Hearn 1850 yılında Yunanistan'da doğdu. Dublin'de büyüdü. İngiltere ve Fransa'da bir süre eğitim aldıktan sonra 19 yaşında Amerika Birleşik Devletleri'ne göç etti. Burada çalışmak zorunda kaldığı birkaç kötü işten sonra *The Cincinnati Enquirer* için muhabirlik yapmaya, daha sonraları *The Cincinnati Commercial*'a mensur şairler ve şehirli siyahilerin yaşantısı gibi o zamanlar için sıra dışı olan konularda yazılarıyla katkı sağlamaya başladı. Aynı müddet zarfında Fransızcadan tercümelemeler yaptı. Özgün öykülerinin yanı sıra yabancı milletlerin edebiyatlarından uyarlamalar da yaptı ki bu uyarlamalar *Stray Leaves from Strange Literature* (1884) ve *Some Chinese Ghosts* (1887) adlı ilk kitaplarını teşkil etti.

Hearn'ün yazılarının kapsamı çok geniştir. Budizm, İslam, Fransız ve Rus edebiyatları hakkında yazılar kaleme aldı. Köşe yazıları bilimsel konulardan, Rusya ve Fransa'daki antisemitizme kadar geniş bir yelpazeye yayılırdı. *Chita* (1889) isimli macera romanı da ömrünün bu devresindedir.

Hearn 1887'den 1889'a *Harper's Magazine* için Batı Hint Adaları'nda bulundu. Hayatının bu devresinden *Two Years in the French West Indies* (1890) adlı kitabı ve bir köle isyanını konu edinen son derece özgün romanı *Youma* (1890) doğdu.

1890'da yine *Harper's Magazine* için Japonya'ya gitti. Orada mezkûr dergiden ayrılarak Kuzey Japonya'daki Izumo'da öğretmenlik yapmaya başladı. Yine Izumo'da, yüksek Samuray sınıfından bir hanımefendi olan Setsuko Koizumi'yle tanıştı. 1891'de evlendiler. Çok geçmeden *The Atlantic Monthly*'de ve çeşitli Amerikan gazetelerinde Japonya'yla ilgili yazıları çıkmaya başladı. Hearn'ün Japonya'ya tutkunluğunu yansıtan bu ilk yazılar *Glimpses of Unfamiliar Japan* (1894) adıyla iki ciltte yayımlandı. 1895'te Japon vatandaşı olarak Koizumi Yakumo adını aldı ki Koizumi karısının soyadıdır.

Hearn'ün en üretken dönemi 1896-1903 yılları arasındır. Tokyo İmparatorluk Üniversitesi'nde İngiliz Edebiyatı profesörü olduğu bu müddette dört kitap yazdı: *Exotics and Retrospective* (1898), *In Ghostly Japan* (1899), *Shadowings* (1900) ve *A Japanese Miscellany* (1901). Bu kitaplarda Japonya'nın edebiyatı, dini ve geleneklerine dair bilgiler verdi. Bir doğa üstü hikâyeler ve (daha az sayıda olmakla birlikte) haiku türünde şiirler derlemesi olan Kvaidan 1904 tarihlidir. Hearn; New York, Ithaca'daki Cornell Üniversitesi'nde vermek üzere hazırladığı derslerden ibaret olan *Japan, an Attempt at an Interpretation* adlı eserini de yine 1904'te vücuda getirdi, ancak Amerika Birleşik Devletleri'ne dönmeden Okubo'da vefat etti. Bu son eserinde eski, idealize Japonya görüşünden cayıyordu.

Kadir Daniş

1994 yılında İstanbul, Fatih'te doğdu. Kadir Has Üniversitesi'nde İletişim okudu. Halen de İstanbul Üniversitesi'nde Amerikan Kültürü ve Edebiyatı tahsil etmektedir.

Çeşitli konvansiyonel ve yeni medya kuruluşları için altyazı ve dublaj çevirisi yaptığı yıllardan sonra muhtelif yayınevleri için roman, kuraam, kişisel gelişim gibi pek çok yazın türünde tercüme yapmaya başladı. Mütercimliğinin yanı sıra romancı da olan Daniş'in sonuncusu ödüllü olmak üzere *Kitabü'l Acayıp, Pa-noptik Bela ve Serçelerin Ölümü* olmak üzere üç romanı da vardır.

İÇİNDEKİLER

Sunuş / Aykut Ertuğrul.....	7
Önsöz / Lafcadio Hearn	13

Kvaidan

Kulaksız Hoiçi'nin Hikâyesi.....	15
Mandarin Ördeği.....	25
O-Tei'nin Hikâyesi	27
Sütannenin Kirazı.....	31
Diplomasi	33
Bir Aynaya ve Çana Dair	36
Jikininki	41
Mujina.....	46
Rokuro-Kubi.....	49
Ölünün Sırrı	59
Yuki-Onna.....	62
Aoyagi'nin Hikâyesi.....	67
On Altıncı Günün Kirazı.....	77
Akinosuke'nin Rüyası.....	79
Riki-Baka	86
Günebakan.....	89
Horai.....	92

Böcek Araştırmaları

Kelebekler.....	96
Sinekler	110
Karıncalar.....	113

SUNUŞ

*Günebakan, tanrısı batarken bir bakış atar ona;
ki bu, tanrısı doğarken attığının aynısıdır."*

1.

Walter Benjamin, "Nikolay Leskov'un Eserleri Üzerine Düşünceler" alt başlıklı "Hikâye Anlatıcısı" makalesine şu dehşetli tespitle başlıyordu: "Adı size ne kadar tanıdık gelirse gel-sin, hikâye anlatıcısının hayatımızda hiçbir hükmü yok. Çok-tan uzaklaştı bizden, gittikçe de uzaklaşıyor. Leskov gibi birini hikâye anlatıcısı olarak tanıtmak, onu daha yakına getirmek değil, aksine ondan uzaklığımızı daha da arttırmak demek."

Hemen hemen aynı yüz yılda yaşamış olan Lafcadio Hearn'ün Japon hikâyelerinden derlediği *Kvaidan ve Tuhaf Şey-lere Dair Hikâyeler* hakkında konuşmak için mümkün bir başlangıç noktasındayız.

Öyle bir nokta ki; Leskov ve Hearn'ün yaşayıp yazdıkları yıllar (1800'lerin sonu ve 1900'lerin başları), takip eden yüz elli yılın gündeminin belirlendiği bir dönemdi desek abartmış sayılmayız. Pek çok siyasi ve sosyal olayın ilk kıvılcımlarının çıktığı, yeni düşünce ve kavramların, edebiyat ve sanatta yeni formların ortaya çıktığı cerbezeli bir asır.

Leskov'un Rusya'sında, Hearn'ün doğduğu Yunanistan'da, yaşamının en zor dönemini geçirdiği Amerika'da ve nihayet ölene kadar ayrılmamak üzere sığındığı Meiji dönemi Japonya'sında modernleşme rüzgarlarının, eski dünyanın değerlerini, kavramlarını, hatta ve elbette gündelik hayat pratiklerini silip süpürdüğü; insanlık tarihinin kavşak noktası. İnsanların, birbirinden hızla uzaklaşan iki dünyanın arasında dengede kalma mücadelesi verdiği, zamanın oldukça tuhaf kesitlerinden biri.

Lafcadio Hearn'ü, Japonya'ya taşıyan krizin temelinde tam da bu gerilim hattına duyulan nefret vardır. Fakat Hearn, aradığını burada da bulamayacaktır. Bunu 1893 yılında Matsue'de yaşayan dostu Nishida Sentaro'ya yazdığı bir mektuptan anlıyoruz. Büyük hayallerle geldiği Japon şehriden nefretinin üç sebebini şöyle sıralıyor talihsiz seyyah: "Demek benim neden Kumamoto'dan nefret ettiğimi merak ediyorsun? Birincisi Batılılaşmış olması. İkincisi aşırı derecede büyük oluşu, ayrıca tapınak ve rahiplerin bulunmayışı, dahası ilginç gelenek ve göreneklerin olmayışı. Üçüncüsü çirkin oluşu."¹

Fırtınanın merkezinden uzak köşelerine doğru kaçan maceraperest Batılı, yolculuğunun güvenli bir limanda sona erdiğini sandığı anda; aslında "uzak" Doğu'nun da aynı sancılardan muzdarip olduğunu görür. Hayal kırıklığını saklamaya çalışmaz ve kendi kendine şöyle der:

"Ayrıca ben de ecel geldiğinde antik bir Budist mezarlığına gömülmek istiyorum. Ruhani arkadaşlarım kadim zamanlarda ölmüş olsun. Meiji döneminin modalarını, değişimlerini ve çözümlerini hiç umursamam. Evimin arkasındaki mezarlık istegim için uygun bir yer olur. Oradaki her şey çok güzel ve güzellikleri irkiltici, aşırı bir tuhaflıktan geliyor. Her ağaç ve taş artık hiçbir canlının beyinde yer etmeyen eski, çok eski

1 AKBAY, Haluk Okan, Lafcadio Hearn ve Japon Algısı, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 26. sayı

bir ideale şekillendirilmiş. Gölgeler bile bizim zamanımız ve güneşimizden kaynaklanmıyor; unutulmuş, buharı, elektriği, manyetizmayı ya da gaz yağını tanımayan bir dünyanın gölgeleri onlar! Ayrıca büyük çanın çalışında benim on dokuzuncu yüzyıla ait parçamdan çok uzak, çok acayip duygular uyandıran bir tınısı var. O tınların soluk, kör lerzeleri beni korkutuyor, ama çok lezzetli bir korku bu. Çan artarda çalarken onu işitmiyor; ruhumun dipsiz, çukur kısmında bir mücadele ve çırpıntı fark ediyorum. Milyon kere milyonlarca ölüm ve doğumun karartısının ötesine, ışığa ulaşmak için didinen hatıralar gibi bir his...”

Bir yenilgi gibi görünse de aslında fazlası var! Çünkü Hearn, öyle sanıyorum ki, büyük bir merakla araştırdığı Uzak Doğu kültürünün yeni dünya tarafından tamamıyla yutulduğunu kabul etmiyordu. Benjamin’in Leskov için sorduğu soruyu kendisine biraz değiştirerek sormuş olmalı. Şöyle mesela: “Bizim zamanımız ve güneşimizden kaynaklanmayan; unutulmuş, buharı, elektriği, manyetizmayı ya da gaz yağını tanımayan dünyanın gölgeleri”ni tanıtmak, onu daha yakına getirmek midir yoksa, uzaklığımızı daha da arttırmak demek midir?”

Eğer cevap, küçücük de olsa bir umut taşımasaydı, Batı’dan öne sıra fırtınayla gelen seyyah, “aydınlık”, “modern” dünyaya, gölgelerin dünyasının tohumlarını hünerli hikâyelerle serpmeye çalışmazdı. Sormaya ve mütevazı cevaplar vermeye koyulalım: Hem zaten, bu tohumlar bağlamının dışında bile olsa çiçeğe durmamış olsaydı, 2019 Türkiye’sinde bir öykü yazarını neden etkilesindi ki? Öyleyse sevgili karamsar Benjamin’le tam burada yollarımızı ayırmalıyız.

Hikâyelerin yegâne silahı muhatabında bırakmayı başardığı, umduğu etkidir. Etkinin varlığı ise hikâyeleri doğuran dünyanın, yaşadığımız çağın içinde bir yerlerde eski gücünü kaybetmiş olsa da bütün esrarıyla yaşamaya devam ettiğinin de kanıtı sayılabilir.